

Handläggare
Josefin Lokvist
Telefon: 08-50812197**Till**
Södermalms stadsdelsnämnd
24 september 2026

Utred sprututbytets lokala effekter på Södermalm

Svar på medborgarförslag.

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på medborgarförslaget.

Sammanfattning

Södermalms stadsdelsnämnd har fått ett medborgarförslag om att utreda sprututbytets lokala effekter på Södermalm.

Förvaltningen vill understryka att utredningar av olika frågor inte brukar initieras genom medborgarförslag. För att betraktas som medborgarförslag ska förslagen mer konkret förändra eller förbättra något, som en tjänst eller service, inom stadsdelsnämndens ansvarsområde. Det ska också primärt handla om ett konkret förslag på att tillföra något nytt.

Att ge en bild av sprututbytets påverkan på Mariakvarteret är utmanande då det finns flera andra verksamheter riktade till personer med missbruksproblematik och social utsatthet i området. Det medför att individer med missbruksproblematik tar sig till platsen och stannar kvar på platsen. Sammantaget går det inte att fastställa om det är sprututbytet enskilt som bidrar till områdets problematik.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden har fått ett medborgarförslag om att utreda sprututbytets lokala effekter på Södermalm.

Nämnden beslutade den 23 april 2026 att ge förvaltningen i uppdrag att bereda medborgarförslaget. Medborgarförslaget bifogas som bilaga till tjänsteutlåtandet.

Ärendet

Förslagsställaren lyfter att regionens sprututbytesmottagning på Maria Prästgårdsgata, som tar emot personer från hela staden, medför att väldigt många personer med samma problematik samlas på en och samma plats. Enligt förslagsställaren har detta lett till

negativa konsekvenser för de boende i området. Vidare menar förslagsställaren att mängden missbrukare som köper, säljer och som själva injicerar har ökat kraftigt. Detta har lett till problem med kvarglömda kanyler och ökad narkotikahandel samt annan kriminell aktivitet såsom försäljning av stöldgods, aggressiva personer och stulna cyklar. Detta har i sin tur lett till att hyresvärden i området har satt upp stora och höga järnstaket för att skydda sina hyresgäster. Bänkar, piskställningar och pergola har avlägsnats för att göra området mindre attraktivt för kriminell och ljusskygg verksamhet. Problemen har dock inte försvunnit och därför överväger hyresvärden att helt stänga av gårdarna för passage. Förslagsställaren föreslår att det bör öppnas upp sprututbytesmottagningar i varje stadsdel eller vid knutpunkter i kollektivtrafiken.

Inför beslut av att medborgarförslaget skulle beredas av förvaltningen fördes en dialog med förslagsställaren kring förvaltningens rådighet i frågan. Resultatet blev att förvaltningen kan utreda sprututbytets lokala effekter på Södermalm. Övrigt som framgår i förslaget ligger inom regionens ansvarsområde och besvaras därför inte av förvaltningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom administrativa avdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 14 september 2026.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen tackar för medborgarförslaget som visar på ett engagemang för att de som bor och vistas i området ska känna sig trygga. Förvaltningen vill understryka att utredningar av olika frågor inte brukar initieras genom medborgarförslag. För att betraktas som medborgarförslag ska förslagen mer konkret förändra eller förbättra något, som en tjänst eller service, inom stadsdelsnämndens ansvarsområde. Det ska också primärt handla om ett konkret förslag på att tillföra något nytt.

Mariakvarteren är en av stadsdelsområdets fyra öppna drogscener. En öppen drogscen är en geografisk, bestående plats där bruk och försäljning av narkotika sker offentligt och uppfattas som problematisk av myndigheter eller allmänheten, enligt beskrivning från Länsstyrelsen.

Sprututbytet på Södermalm infördes 2019 som en förstärkning av den då befintliga som fanns vid Sankt Görans sjukhus.

Verksamheten erbjuder skademinimerande insatser för personer över 18 år som injicerar droger. Syftet med sprututbytet är att

minska sjukdomar och dödligheten kopplat till missbruk. År 2025 valde regionen av olika anledningar att lägga ner sprututbytet på Sankt Göran och låta hela sprututbytets verksamhet utgå från Södermalm. Region Stockholm är ansvariga för verksamheten.

Runt Mariakvarteren finns även:

- LARO-mottagning (LARO står för läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende), en specialiserad vårdmottagning där individer med missbruksproblematik kan hämta medicin.
- Boende Grimman, akutboende för vuxna män från 20 år och äldre, som till följd av skadligt bruk eller beroende, hemlöshet, psykisk ohälsa och/eller andra svårigheter behöver stöd och hjälp.
- Föreningar och organisationer likt Situation Stockholm, Stadsmissionen med sin mötesplats vid Mariatorget med flera.

Att ge en bild av sprututbytets påverkan på Mariakvarteret är utmanande då det finns flera andra verksamheter riktade till personer med missbruksproblematik och social utsatthet i området. Det medför att individer med missbruksproblematik tar sig till platsen och stannar kvar på platsen.

I polisens statistik kring de öppna drogscenerna under 2017-2025 framgår bland annat våldsdåd och rapporterade narkotikabrott. Brott mot knivlagen samt narkotikabrott innehav och överlåtelse är upptäcktsbrott, vilket innebär att polisen behöver arbeta uppsökande för att rapportera brotten. Våldsbrotten anmäls in av medborgarna i mycket större utsträckning då våld på allmän plats upplevs otryggt och ordningsstörande. Via polisens statistik går det att fastslå att det finns en ökning av både våldsbrott och narkotikabrott efter 2019. Den totala arean av den öppna drogscenen Mariakvarteren förändrades mellan 2017 till 2025 i olika omfattningar och därför är det svårt att få en exakthet i statistiken. Dock är den procentuella ökningen märkbar i samtliga kategorier från 2019. I statistiken framgår inte vilka dagar eller tider som brotten rapporterats.

Trygghetscentralen som dokumenterar statistik från kollektivtrafiken visar på att de narkotikarelaterade händelserna som deras personal varit engagerad i har haft tillfälliga och trendbrytande öknings. Där det går att jämföra mellan åren 2018 och 2025 är antalet narkotikarelaterade händelser likvärdiga och har med undantag för enstaka år varit detsamma. Statistiken gäller tunnelbanan Mariatorget, båda uppgångarna, och det går inte att definiera vilka individer ordningsvakter har gjort ingripanden mot eller varför det initierades.

Förvaltningen har tillsammans med polisen genomfört flera möten med boende i området, så kallade medborgardialoger. Både boende och verksamma i området har vid dessa tillfällen uttryckt att området under väldigt många år präglats av socialt utsatta. Vidare har de uttryckt frustration kring situationen, utifrån olika perspektiv. Bland annat lyfter medborgarna problem med alkoholförtäring på olika platser kopplat till närheten av flera systembolag.

Förvaltningen har socialsekreterare som arbetar uppsökande mot vuxna missbrukare i området. Deras upplevelse är att det under perioden 2017 till 2025 sett ungefär likadant ut på platsen. Ordningsstörningarna är baserat på säsong och väder. Vid bättre väder blir det ofta större ansamlingar av individer på samma plats och individerna tenderar att stanna kvar längre.

Förvaltningen har stort fokus på trygghetsskapande- och brottsförebyggande insatser i området. Arbetet görs i samverkan med bland annat lokalpolis, andra berörda förvaltningar i staden, civilsamhälle, lokalt näringsliv och bostadsrättsföreningar. Berörda parter har olika uppdrag och ansvarsområden och en väl utvecklad samverkan är viktigt för att skapa en gemensam bild av problematiken och kunna utforma åtgärder och lösningar. Det operativa arbetet i området utgörs av uppsökande arbete, både av förvaltningens och stadens uppsökare, stadens mobila ordningsvakter, polisen och polisens ordningsvakter. Syftet med det uppsökande arbetet är att länka personer som vistas i området med beroendeproblematik och psykisk ohälsa till vård alternativt socialtjänst för att få stöd.

Sammantaget går det inte att fastställa om det är sprututbytet enskilt som bidrar till områdets problematik. Som tidigare nämnt finns många verksamheter i området riktade till personer med missbruksproblematik och social utsatthet. Det finns också andra påverkansfaktorer, såsom närheten till kollektivtrafik och systembolag, som bidrar till den upplevda problematiken. Förvaltningen fortsätter att arbeta riktat i området för att öka tryggheten.

Kerstin Andersson
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Jenny Beijker
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Medborgarförslaget.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Kerstin Andersson, Stadsdelsdirektör	2026-09-07
Jenny Beijker, Avdelningschef	2026-09-07